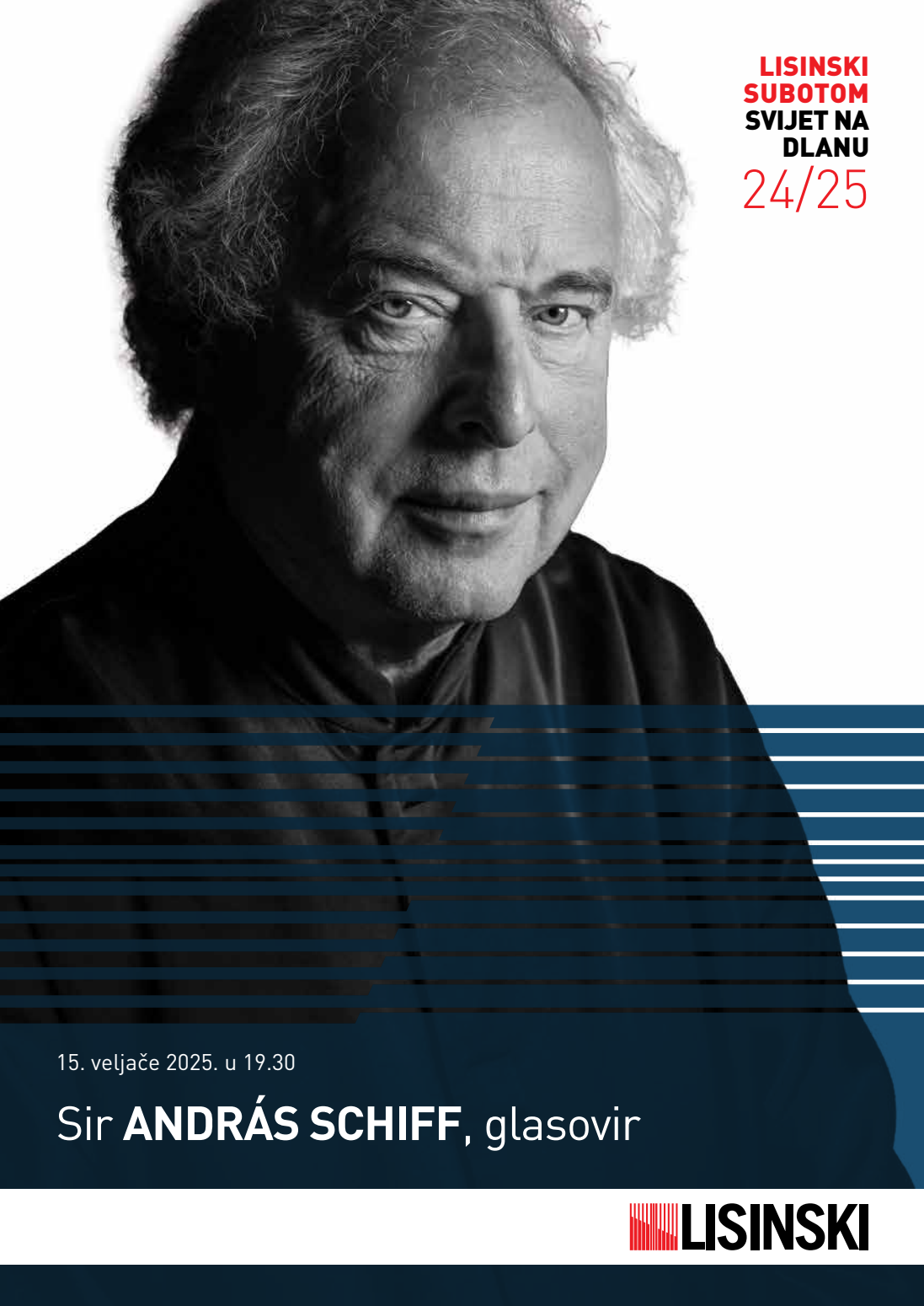

A black and white portrait of Sir András Schiff, an older man with curly hair, looking slightly to the right. The portrait is the central focus of the poster.

**LISINSKI
SUBOTOM
SVIJET NA
DLANU**
24/25

15. veljače 2025. u 19.30

Sir **ANDRÁS SCHIFF**, glasovir

 LISINSKI

„Mnogo sam razmišljao tijekom teškog razdoblja pandemije. Kako možemo osvježiti glazbeni život, što i kako bismo učinili drukčije? Budimo iskreni, naši se koncerti sastoje od brojnih konvencija, očekivanja, predrasuda i rituala. To nije nužno dobro jer vodi u jednoličnost. Zašto nismo znatiželjniji, pustolovnijeg duha, maštovitiji? Gdje su iznenađenja? Na primjer, na klavirskim recitalima. Mi pijanisti svoje programe moramo navesti vrlo detaljno mnogo mjeseci ili čak godina unaprijed. To je golemo opterećenje. Kako biste mogli znati što želite svirati za dvije godine, sedam mjeseci i četiri dana? To ovisi o mnogo elemenata, akustici, instrumentu, raspoloženju toga dana... Za mene je spontanije najaviti program na licu mjesta i u kratkim crtama objasniti odabrane skladbe. Na taj se način stvara povezanost s publikom; tu smo da doživimo nešto zajedničko. Mora postojati međusobno poštovanje i povjerenje. Publika bi trebala vjerovati da ću joj uvijek predstaviti samo najbolja djela, pripremljena najbolje što mogu. Zauzvrat, računam na osjećajnost i visoku inteligenciju svoje publike. Na taj način – a ima i drugih ideja – možemo doživjeti koncerte na nov i osvježavajući način.“

Sir András Schiff

Maestro će o programu koncerta govoriti
na engleskom jeziku bez prijevoda.

Koncert se održava uz stanku.

Prema izričitoj maestrovoj želji, nakon koncerta s njim će u
predvorju Velike dvorane razgovarati Radovan Vlatković.

„...umjetnik nedvojbeno briljantnoga glazbenog uma.“

The New York Times

SIR ANDRÁS SCHIFF

Legendarni pijanist, dirigent, pedagog, predavač i općenito jedan od najzanimljivijih promicatelja klasične glazbe u svijetu, rođen je 1953. u Budimpešti, a glasovir je počeo učiti kod Elisabeth Vadász kad mu je bilo pet godina. Školovanje je nastavio na Muzičkoj akademiji *Franz Liszt* u Budimpešti kod prof. Pála Kadosa, Györgya Kurtága i Ferenc Radosa te kod Georgea Malcolma u Londonu. Godinu dana nakon prvoga nastupa u Carnegie Hallu 1978., zauvijek je napustio rodnu Mađarsku i preselio se u Salzburg i London.

Važan dio njegova djelovanja čine klavirski recitali, posebice cikličke izvedbe klavirskih djela Bacha, Haydna, Mozarta, Beethovena, Schuberta, Chopina, Schumanna i Bartóka. Od pandemije koronavirusa, programe svojih recitala više ne najavljuje unaprijed. Njegovim autoritativnim, duboko promišljenim izvedbama često prethode neprocjenjivi govorni uvodi u djela koja izvodi. Kako bi zadržao element iznenađenja i spontanosti, veliki pijanist radije tek na pozornici otkriva program, koji bira tako da odgovara instrumentu i dvorani.

„Pronašao je pjesmu ondje gdje drugi nalaze formulu;
prenio je pjesmu gdje drugi sviraju ljestvice.“

Los Angeles Times

Nastupa s većinom međunarodno važnih orkestara i dirigenata. Usmjeren je na izvedbe klavirskih koncerata Bacha, Mozarta i Beethovena istovremeno kao pijanist i dirigent. Godine 1999. osnovao je komorni orkestar Cappella Andrea Barca, sastavljen od prijatelja, komornih glazbenika i solista, s kojima otad blisko surađuje kao dirigent i solist, kao i s Europskim komornim

orkestrom. Ravnatelj je festivala posvećenog renesansnom talijanskom arhitektu Andrei Palladiju *Omaggio a Palladio*, koji u suradnji sa svojim orkestrom Capella Andrea Barca organizira od 1998. u Teatru Olimpico u Vicenzi.

Godine 2018. prihvatio je poziv da postane pridruženi umjetnik Orkestra doba prosvjetiteljstva, čime se ispunila njegova želja da nastupa na povijesnim glazbalima s tipkama.

Strastveni je komorni glazbenik od rane mladosti. Od 1989. do 1998. vodio je Musiktage Mondsee, festival komorne glazbe u Austriji, koji je bio i međunarodno vrlo cijenjen. S Heinzom Holligerom od 1995. do 2013. bio je umjetnički voditelj međunarodnog festivala komorne glazbe *Ittinger Pfingstkonzerte* u kartuziji Ittingen u Švicarskoj.

Posebnu pozornost posvećuje podupiranju mladih glazbenika. Predaje glasovir i komornu glazbu na Akademijama *Kronberg* i *Barenboim-Said* te održava brojne majstorske tečajeve. Godine 2014. utemeljio je mentorski program *Građenje mostova (Building Bridges)* kojim pruža ciljanu i održivu potporu pijanistima u usponu.

„On je jedan od ozbiljno najprodornijih majstora klavijature pred publikom danas. Točka.“

Boston Globe

Petnaest godina bio je ekskluzivni umjetnik diskografske kuće Decca; u povodu njegova 70. rođendana izdan je obljetnički komplet svih 78 albuma koje je snimio za Deccu. Od 1998. ekskluzivno snima za ECM: njegove snimke svih klavirskih sonata Ludwiga van Beethovena snimljene uživo u ciriškoj koncertnoj dvorani Tonhalle ovjenčane su najvišim nagradama. Za album *Geistervariationen* sa skladbama Roberta Schumanna osvojio je međunarodnu nagradu za klasičnu glazbu 2012. u kategoriji *Solo instrument*; *Snimka godine*.

Izdanje komorne glazbe u suradnji s klarinetistom i skladateljem Jörgom Widmannom sadrži dvije sonate za klarinet i glasovir Johannes Brahmsa, kao i skladbe za glasovir, koje je skladatelj Widmann njemu posvetio.

Recentnije snimke Andrása Schiffa dva su klavirska koncerta Johannes Brahmsa koja je odsvirao na povijesnom glasoviru Blüthner s Orkestrom doba prosvjetiteljstva (2021.) i neka od ključnih djela J. S. Bacha koja je izveo na klavikordu (2023.). Potkraj 2024. ECM records objavio je sonate za violinu i glasovir Johannes Brahmsa i Roberta Schumanna, koje je Schiff snimio sa svojom suprugom, violinisticom Yūko Shiokawa.

U ožujku 2017. Bärenreiter i Henschel objavili su knjigu *Glazba dolazi iz tišine (Musik kommt aus der Stille)* koja sadrži eseje i razgovore koje je András Schiff vodio s Martinom Meyerom o svojim umjetničkim pogledima, tehnikama sviranja i metodama interpretacije te profesionalnim iskustvima pijanista i dirigenta. Knjiga je prevedena na nekoliko jezika i ponovno objavljena 2024. godine.

U proljeće 2011. privukao je pozornost javno govoreći protiv alarmantnih političkih kretanja u Mađarskoj. Kao odgovor na uvredljive napade mađarskih nacionalista, odlučio je prestati nastupati u svojoj domovini.

Dobitnik je brojnih međunarodnih nagrada i priznanja: počasni je član Udruge *Beethoven-Haus Bonn* za izvanredna postignuća kao interpret Beethovenovih djela (2006.); dobitnik je Medalje Wigmore Halla u Londonu za trideset godina glazbenoga djelovanja u toj prestižnoj dvorani (2008.); dodijeljena mu je Nagrada *Robert Schumann* grada Zwickaua i Orden za zasluge za znanost i umjetnost (2011.).

„Schiff je umjetnik na vrhuncu moći. Uvijek intenzivno muzikalan, njegov *rubato* i fraziranje savršeno su odmjereni i potpuno prirodni.“

The classic review

Godine 2012. primio je Zlatnu Mozartovu medalju Međunarodne zaklade Mozarteum; odlikovan je visokim ordenom Savezne Republike Njemačke – Velikim križem za zasluge sa zvijezdom; proglašen je počasnim članom Wiener Konzerthausa te posebnim zaslužnim akademskim suradnikom Koledža Balliol *Special Supernumerary Fellow of Balliol College* (Oxford, UK). Godinu poslije u Londonu je primio Zlatnu medalju, najveće priznanje Kraljevskoga filharmonijskog društva. Počasni je doktor Sveučilišta u Leedsu (2014.) i Kraljevskoga glazbenog koledža (2018.). Godine 2014. kraljica Elizabeta II. proglasila ga je vitezom (*Knight Bachelor*) za zasluge u glazbi.

Dobitnik je Nagrade *Antonín Dvořák* za dugogodišnje promicanje čeških skladatelja brojnim snimkama i koncertnim aktivnostima diljem svijeta (2021.) te Bachove medalje grada Leipziga kao jedan od najvažnijih interpreata Bachove glazbe našega vremena (2022.).

Počasni je građanin grada Vicenze i počasni član Accademije Olimpica di Vicenza, koja mu je dodijelila nagradu *Lauro Olimpico* za izniman doprinos unapređenju umjetničke i kulturne baštine Vicenze. U kolovozu 2023., na njegovu 66. nastupu na Salzburškom festivalu, uručena mu je Festivalska značka s rubinima kao „iznimno važnom umjetniku koji je oblikovao povijest Festivala“.

U ožujku 2023. godine primio je nagradu *Una vita nella musica* kazališta La Fenice u Veneciji, a u lipnju iste godine odlikovan je Austrijskim križem časti za znanost i umjetnost prve klase i uručen mu je prestižni *Bösendorferov prsten*, koji su prije njega primili pijanistički velikani Wilhelm Backhaus i Paul Badura-Skoda.

Kao solist, Sir Andras Schiff prvi put je nastupio u Dvorani *Lisinski* u listopadu 1987. godine uz Simfonijski orkestar Radija Stuttgart pod ravnanjem jednoga od najvećih i najslavnijih dirigenata 20. stoljeća, Nevillea Marrinera. Tom se prilikom maestro Schiff predstavio interpretacijom prekrasnog i revolucionarnog Četvrtog koncerta za glasovir i orkestar u G-duru, op. 58 Ludwiga van Beethovena. Nakon tog trijumfa, zagrebačka ga je publika morala čekati do 2019. godine, kad je u Dvoranu *Lisinski* stigao kao dirigent i pijanist s Orkestrom doba prosvjetiteljstva i oduševio publiku izvedbom monumentalnog, tehnički izazovnog i emotivno intrigantnog Brahmsova Prvog koncerta za glasovir i orkestar u d-molu, op. 15.

Nakon toga veličanstvenog nastupa prije skoro šest godina, glazbeni bard vraća se u Zagreb, ali ovaj put kako bi održao svoj prvi solistički recital u Dvorani *Lisinski*.

Na recitalu slavnoga maestra nesumnjivo nas očekuje beskompromisno majstorstvo gotovo nedostižnih izvedbenih i umjetničkih standardā te interpretacija dojmjljive emocionalne snage i intelektualne dubine. Povrh toga, posljednjih godina njegovi nastupi trajanjem i toplim odnosom prema publici više sliče kakvu rock-spektaklu ili pop-spektaklu nego klasičnom pijanističkom recitalu, stoga bi pred nama mogla biti i večer inspirativnog putovanja kroz vrijeme, ispunjenog pronicavim poetskim mislima i zavidnim znanjem te lepršavom anegdotočnošću.

Kako je maestro otkrio uoči koncerta na 74. Dubrovačkim igrama 2023., svaki dan počinje s Bachom, no hoće li mu današnji dan s njime i završiti, doznat ćemo kad se ugase svjetla i na pozornicu Velike dvorane stupi virtuoz praćen snopom blistave svjetlosti i mnoštvom zadivljenih pogleda.

„András Schiff izvanredan je pijanist koji je imao formativnu ulogu u mojem umjetničkom razvoju i identitetu. Način na koji on iznosi svoje interpretacije, koje se često doimaju spontanima, ali su zasigurno pomno razrađene, primjer je pomirenja tih dvaju kontrastnih koncepata koji su u srži svake izvedbene umjetnosti: izvedba zahtijeva spontanost, a umjetnost podrazumijeva težnju za savršenstvom.”

Aljoša Jurinić, pijanist

„Svojim produhovljenim interpretacijama veličanstvenih djela zapadnoeuropske umjetničke glazbe Sir András Schiff čini naše živote bogatijima i potvrđuje vjeru u besmrtnost Umjetnosti.”

Ljubomir Gašparović, pijanist

„U trajnom mi je sjećanju ostao koncert održan osamdesetih godina u još neobnovljenom Wigmore Hallu u Londonu, kad je András Schiff prvi put izveo kompletan *Klavierübung* J. S. Bacha, gotovo urotnički uronivši u polifono tkivo genija kojemu je posvetio cijeli svoj život. Sir András Schiff jedan je od najvećih pijanista današnjice, samozatajan i uvijek u službi glazbe.”

Ida Gamulin, pijanistica

„Jedan od najvećih u povijesti! Inspiracija za puno generacija pijanista! Uzor mi je od mojih prvih koraka u glazbi do današnjih dana. U njegovim izvedbama uvijek čujem iznimno moćnu umjetničku osebnost koja je na nevjerojatan način prožeta ljubavlju, velikim poštovanjem i poniznošću prema autoru.

Maestro Schiff jedan je od rijetkih genijalnih umjetnika koji se spuštaju s visine vlastitoga genija prema ostalim ljudima. Fascinantno je s kojim entuzijazmom i energijom dijeli svoje znanje i iskustvo s mlađim generacijama. Velik pijanist! Velik umjetnik! Velik čovjek!”

Ruben Dalibaltayan, pijanist

„Sir András Schiff je genij i svjetska zvijezda, no uvijek je human i ponizan: isključivo u službi glazbe.“

Danijel Detoni, pijanist

„Sir András Schiff za mene je pravi primjer pijanista koji senzacionalno polifono vlada klavirom te me svojom interpretacijom nadahnjuje da se što više bavim polifonijom Bacha, jer mislim da je to temeljni uvjet za kvalitetnu interpretaciju klavirskog repertoara općenito.

Prema mojem mišljenju, njegovo polifono poimanje i slušanje Bacha služi mu kao temelj i inspiracija u kreiranju repertoara te se zapravo kod takvih pijanističkih giganta čuje polifonija i u ostaloj klavirskoj literaturi, gdje razgranatost notnog teksta dolazi kao najvažniji element njegove interpretacije.“

Lovre Marušić, pijanist

„Kad je Johann Wolfgang von Goethe prvi put čuo velikoga violinskog virtuozu Niccolò Paganinija, nije bio ni najmanje fasciniran. Usporedio ga je s blještavim meteorom koji, nakon što sagori u atmosferi, ne ostavlja nikakva traga i ne može se usporediti s vječnim sjajem zvijezda.

Ako bih trebao opisati pijanista Andrása Schiffa, rekao bih baš to: on je poput velike blistave zvijezde koja kontinuirano i dominantno sjaji na glazbenom nebu. Ta zvijezda pokazuje put i orijentaciju svima onima koji uzdignu glavu i traže umjetničke ideale na nebeskom svodu glazbe. Sjaj te zvijezde jačao je postupno i s godinama postajao sve snažniji i blistaviji, zahvaljujući fantastičnim koncertima i jedinstvenim interpretacijama koje nam je podario taj genijalni pijanist. Osobno sam bio prisutan na serijama koncerata u bečkom Musikverein, gdje je tijekom šest uzastopnih nedjelja odsvirao sva ciklička djela J. S. Bacha; zatim je u jednoj od sljedećih sezona u šest nedjelja odsvirao sve Schubertove sonate, a vrhunac njegove interpretativne i memorijske superiornosti bila je izvedba *Dobro ugođenog klavira*, čiju je prvu knjigu odsvirao

u četvrtak, a drugu u nedjelju! Naravno, sve napamet i bez ijedne jedine pogreške! Nezaboravan mi je bio i koncert u Barceloni, gdje je sa svojim orkestrom u jednoj večeri odsvirao i dirigirao svih šest Bachovih klavirskih koncerata. Ako tome dodamo kompletna(!) djela Haydna, Mozarta i Beethovena, odsvirana javno i snimljena na nosačima zvuka, sve Mozartove, Beethovenove i Bartokove klavirske koncerte, kompletnu komornu glazbu bečkih klasičara i J. Brahmsa te cijeli Schumannov i Brahmsov klavirski opus i još mnogo skladbi iz doba romantike, možemo zaključiti da se zaista radi o pijanistu s najvećim repertoarom u povijesti pijanizma.

Usto, András Schiff svakoj interpretaciji pristupa vrlo studiozno, gotovo muzikološki, što njegovim izvedbama uz briljantnu pijanističku vještinu daje snažnu intelektualnu i produhovljenost. Nikad njegov izvođački ego nije u prvom planu, nego uvijek i samo esencija glazbe, čiji je on odan i vjeran sluga.

Postojanost i upornost, studioznost i marljivost uz nevjerojatno sugestivnu, iskrenu i stilski pogođenu interpretaciju nevjerojatnog opsega repertoara čine Andrása Schiffa, prema mojem mišljenju, najvećim pijanistom današnjega vremena koje je u svim sferama društva i umjetnosti, uz rijetke iznimke, preplavljeno mnoštvom sitnih meteora prolaznoga sjaja.“

Dalibor Cikojević, pijanist

„Vjerujem da kod svakoga tko se ozbiljnije bavi sviranjem klavira, a i samom glazbom, Sir Andras Schiff zauzima posebno mjesto. Prije svega – umjetnik u službi glazbe uz instrument neograničenih mogućnosti.

Slušao sam ga u više navrata u Beču, i u solističkim izvedbama i u *lead&play* varijanti s izvanrednim ansamblom Cappella Andrea Barca, ali i u Zagrebu 2019. godine, kad je na *Blüthnerovu* klaviru iz 1856. svirao Brahmsov Koncert za klavir i orkestar u d-molu s Orkestrom doba prosvjetiteljstva. Naravno da mi je to bilo iskustvo za pamćenje jer je, osim što je izvedba bila izvanredna, Sir Schiff

poznati ljubitelj povijesnih klavira i redovito na njima svira te neprestano istražuje mogućnosti povijesnih instrumenata s tipkama. Bio je čisti užitak, ali i poučno iskustvo, slušati ga upravo na povijesnom klaviru.

Iako su sve snimke iz njegova opsežnog diskografskog opusa inspirativne, posebno bih istaknuo izvedbe Bachovih djela – prema mojem skromnom mišljenju, upravo one sadrže nevjerojatno bogatstvo u svakom smislu interpretacije sadržaja. Čak i dok govori o Bachu i njegovim djelima, to radi s velikom dozom strasti, mudrosti i znanja. Naposljetku, s m je rekao da svakoga jutra svira Bacha barem jedan sat te da mu Bachova djela pružaju emocionalno, intelektualno i fizičko zadovoljstvo.“

Danijel Gašparović, pijanist i suvlasnik zbirke povijesnih glasovira

NENADMAŠNI CONCERT GRAND ZA JEDNOGA OD NAJUGLEDNIJIH GLAZBENIKA DANAŠNJICE

Sir András Schiff večerašnji će program izvesti na koncertnom glasoviru *Bösendorfer Concert Grand 280VC Vienna Concert*.

Glasovir je težak 530 kilograma i širok 161 centimetar, a dužinom od 280 centimetara pripada najdužim koncertnim glasovirima na svijetu.

Ono što koncertni glasovir čini istinski uspješnim je njegova sposobnost da slušateljima otkrije svijet glazbe.

Glasovir *280VC Vienna Concert Grand* otkriva svijet glazbe na najvišoj razini. Prema potrebi, može se zadivljujuće istaknuti iznad cijelog orkestra već i samom glasnoćom i dosegom svojega zvuka. Pjevnost njegova tona i suptilna raznovrsnost timbara nose čak i najdelikatniji *pianissimo* do posljednjega reda najvećih dvorana s tisuću sjedala. Izuzetno svestrano primjenjiv, taj koncertni glasovir pogodan je za sve glazbene žanrove i razdoblja, omogućava da se s lakoćom i razigrano premošćuju različiti kulturni svjetovi. Iako je više nego spreman zasjati u središtu pozornosti na solističkom koncertu, savršeno može funkcionirati kao član komornoga orkestra ili u ansamblu. Pjevnost njegova tona također se ugodno uklapa kao pratnja *Liedu*.

„Imam vrlo dugu povijest s *Bösendorferom*, još od djetinjstva u Budimpešti, jer je ona bila dio Austro-Ugarske Monarhije pa je u mnogim kućama bilo starih klavira *Bösendorfer*. Tako da sam imao pristup njima i navikao sam se na njih, a poslije sam dugo živio u Austriji, u Salzburgu, pa sam vrlo dobro upoznao te instrumente. I posjedujem nekoliko *Bösendorfer Imperiala*.

Za mene, *Bösendorfer* najbolje predstavlja srednjoeuropsku glazbenu tradiciju. A ja sam iz srednje Europe, iz Mađarske. *Bösendorfer* je iz Beča i jedan je od najstarijih proizvođača glasovira, tako da ta tvrtka seže do početka ili sredine 19. stoljeća, kad su mnogi od tih skladatelja još bili živi i u gradu Beču. Dakle, Beč ima središnji položaj; mi glazbenici ne možemo zamisliti život bez Beča. On za mene predstavlja povijest, tradiciju i most prema prošlosti.

Što se tiče zvuka, smatram da ima najbolje kvalitete *Bösendorfera*, ali nekako više čujem registre na njemu. Vrlo je važno za glazbu koju volim svirati, na primjer bečke klasike: Haydna, Mozarta, Beethovena i Schuberta, da postoje različite kvalitete tona za gornji, srednji i donji (bas) dio klavijature. To i ne bi trebalo biti potpuno jednako. I tako su skladatelji i pisali svoja djela. Morate imati te razine razlikovanja, a mislim da taj glasovir to ima. Ima predivnu mehaniku i fizički ga je vrlo lako i ugodno svirati. Ali ono što ja stvarno tražim je zvuk. Smatram da je to instrument koji pjeva i čini se da tu postoji kontradikcija u pojmovima, jer većina ljudi misli da je glasovir udaraljkaški instrument. Ne slažem se. Svi instrumenti pokušavaju imitirati ljudski glas. Mislim da ovaj glasovir to čini na vrlo, vrlo visokoj razini.“

Sir András Schiff, YouTube (*Bösendorfer Official*)

Fotografija: Branko Hrkac

RADOVAN VLATKOVIĆ

Radovan Vlatković (Zagreb, 1962.) proslavljeni je kornist, prvi i jedini Hrvat koji je počasni član londonske Kraljevske akademije za glazbu, jedan od samo tristo glazbenika u svijetu. Taj 'čarobnjak roga', kako ga nerijetko naziva glazbena kritika, svoj instrument neumorno promiče i kao umjetnik i kao pedagog. Studirao je u Zagrebu u klasi Prerada Detičeka te u Detmoldu u klasi Michaela Höltzela. Dobitnik je brojnih međunarodnih priznanja i prestižnih nagrada, a u Hrvatskoj je, između ostalog, primio nagrade *Milka Trnina*, *Vladimir Nazor*, *Ivo Vuljević*, *Orlando* i *Porina* za životno djelo. Bio je prvi kornist Berlinskoga radijskog simfonijskog orkestra te profesor na najuglednijim institucijama, poput Mozarteuma u Salzburgu i Škole *Kraljica Sofija* u Madridu te je gostujući predavač na Kraljevskoj akademiji za glazbu u Londonu. Nastupa s najcjenjenijim orkestrima i glazbenicima, a brojni skladatelji posvetili su mu svoja djela. Snimio je niz aklamacijom dočekanih diskografskih izdanja za izdavačke kuće Deutsche Grammophon, EMI, Decca, Philips i druge.

Već više od četiri desetljeća nastupa sa Sirom Andrásom Schiffom. Njihova je suradnja tijekom tih godina prerasla u duboko i inspirativno prijateljstvo jer maestro Schiff za njega nije samo genijalan umjetnik nego i iznimno svestrana i zanimljiva osoba, vrhunski intelektualac, humanist, književnik i pedagog. Posebno ga raduje što će večerašnji koncert maestro održati u njegovu rodnom gradu.

